

Aan

De Voorzitter van de Tweede Kamer der
Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA 's-GRAVENHAGE

Datum	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Bijlage(n)
24 oktober 2008		ET/ED / 8127886	1

Onderwerp

Aanbieding Besluit wijziging SDE en Informatie inzake benodigde middelen voor wind op zee bij wijziging van de veronderstellingen

Bijgevoegd treft u het ontwerpbesluit inzake wijziging van het Besluit SDE met bijbehorende toelichting aan. Ik ben voornemens dit ontwerpbesluit één maand na verzending naar uw Kamer voor advies aan de Raad van State toe te zenden. Tevens informeer ik u in deze brief, conform mijn toezegging in het Algemeen Overleg van 1 juli 2008, over de effecten van afwijkende committering en langere realisatietermijnen bij wind op zee op de beschikbare kasmiddelen voor de SDE.

Het conceptwijzigingsbesluit

Het huidige Besluit SDE dateert van 16 oktober 2007. Met uw Kamer heb ik gedurende het afgelopen jaar een aantal afspraken gemaakt over aanpassingen in het kader van de SDE. Voor twee van deze afspraken was het noodzakelijk het Besluit SDE aan te passen. Daarnaast maak ik van deze mogelijkheid gebruik om ook op een aantal andere punten het Besluit SDE te wijzigen. De belangrijkste punten zijn:

1. *Mogelijk maken dat bij zonnestroomsystemen met terugwerkende kracht ook de productie die voor eigen verbruik wordt benut, subsidiabel wordt.*

Met deze wijziging geef ik invulling aan de toezegging zoals geformuleerd in mijn brief van 12 februari 2008 (TK, 2007–2008, 31 239, nr. 8).

2. *Stabiele elementen waar geen jaarlijkse wijziging voor nodig is, worden verplaatst van de huidige ministeriële regelingen naar de AMvB.*

Hiermee geef ik invulling aan motie 31 239, nr. 22, waarin wordt gevraagd om de “beleidsrijke” elementen uit de ministeriële regelingen over te brengen naar het Besluit SDE. In de discussie met de Kamer voorafgaande aan deze motie werd

Bezoekadres	Doorkiesnummer	Telefax
Bezuidenhoutseweg 30, 2594 AV Den Haag	070-3796930	
Hoofdkantoor	Behandeld door	
Bezuidenhoutseweg 30	M. Buys	
Postbus 20101	Email ezpost@minez.nl	
2500 EC 's-Gravenhage	Website www.minez.nl	Verzoeken bij beantwoording van deze brief ons kenmerk te vermelden

duidelijk dat het hierbij gaat om die elementen uit de regeling die een stabiel karakter hebben en die niet jaarlijks gewijzigd hoeven te worden. Voor de betreffende discussie verwijs ik naar de handelingen (nr. 59, blz. 4136 en 4137).

Ik heb deze elementen geïnventariseerd en ben daarbij op de volgende factoren uitgekomen:

- vaststelling dat de hoogte van de basiselektriciteitsprijs of de basisgasprijs tweederde van de lange termijn elektriciteits- of gasprijs bedraagt;
- de stabiele elementen uit de berekeningswijze van de jaarlijks vast te stellen elektriciteitsprijs, die wordt gebruikt voor de correctie van het basisbedrag;
- de methode om bij het basisbedrag, de basiselektriciteitsprijs en de voor de correctie te gebruiken elektriciteitsprijs bij windenergie uit te gaan van 80% van het aantal vollasturen van de jaarlijks te definiëren referentiemolen.

Bovenstaande elementen worden via het onderhavige ontwerpbesluit in het Besluit SDE opgenomen.

3. *Mogelijk maken dat een uitvoeringsovereenkomst verplicht kan worden gesteld.*

Het besluit SDE biedt niet de mogelijkheid om de kans op het daadwerkelijk realiseren van een gesubsidieerd project te vergroten. In de meeste gevallen en voor de meeste categorieën is dit ook geen groot probleem. Het betreffende budget valt dan immers vrij en kan weer opnieuw worden ingezet voor andere duurzame energieprojecten. Het effect van het risico dat een project een aantal jaren na het verkrijgen van de subsidie-beschikking alsnog wordt stopgezet, kan in bepaalde omstandigheden toch van dien aard zijn, dat het belangrijk is om meer zekerheid in te kunnen bouwen omtrent de realisatie. Dit punt speelt met name als – zoals het er nu naar uit ziet – wind op zee volgend jaar als een te subsidiëren categorie productie-installaties wordt aangewezen.

Indien het niet realiseren van het project zich namelijk bij deze categorie voordoet, dan zal dit betekenen dat wind op zee in Nederland voorlopig niet verder van de grond komt. Er is namelijk slechts ruimte om aan één of hooguit enkele projecten SDE-subsidie te verstrekken. Wanneer deze projecten een aantal jaren na het afgeven van de subsidiebeschikking stopgezet worden, is er geen mogelijkheid om op korte termijn alternatieve wind op zee projecten te realiseren. Ik vind dat een ongewenste situatie. Daarom heb ik in het nu voorliggende wijzigingsbesluit de mogelijkheid opgenomen om een uitvoeringsovereenkomst tussen de subsidieontvanger en de Staat verplicht te stellen. In een dergelijke uitvoeringsovereenkomst kunnen bepalingen worden opgenomen die leiden tot meer zekerheid omtrent de realisatie. Ik denk daarbij onder meer aan het opnemen van een clause waarin wordt bepaald dat de subsidieontvanger een nader vast te stellen borgsom moet betalen als het project niet binnen de overeengekomen tijd wordt gerealiseerd.

Vanzelfsprekend moet een dergelijke uitvoeringsovereenkomst nog verder worden uitgewerkt en daartoe biedt het nu voorliggende wijzigingsbesluit tevens de

mogelijkheid om bij ministeriële regeling nadere eisen aan de uitvoeringsovereenkomst te stellen.

4. *Afstandcorrectie voor wind op zee.*

Naast bovengenoemde wijziging heb ik besloten om in het nu voorliggende wijzigingsbesluit de mogelijkheid op te nemen voor de introductie van een factor ‘afstand uit de kust’ bij de verdeling van subsidie voor wind op zee. In het Algemeen Overleg van 1 juli jl. heb ik dit punt reeds genoemd. De gedachte daarbij is om kostencomponenten die te maken hebben met de afstand van een project tot de kust bij de rangschikking van de projecten tot op zekere hoogte buiten beschouwing te laten. Dit heeft zowel voor- als nadelen en bij de uitwerking van de ministeriële regeling zal heel goed worden bezien hoe hoog de afstandscorrectie van het tenderbedrag moet zijn. De afstandscorrectie is bedoeld om het speelveld van aan de tender deelnemende partijen voor dit aspect meer gelijk te maken. Ik teken hierbij aan dat het niet mogelijk is om een volledig gelijk speelveld te creëren. Naast de hogere kosten door een grotere afstand uit de kust (diepte, kabellengte, vaarafstand) zijn er immers ook andere kostenfactoren die een rol spelen (bodemgesteldheid, windkarakteristiek, schaalvoordelen in verband met de omvang van het park). Mede in het licht van de socialisering van de infrastructuurkosten, waarop ik verderop in deze brief in ga, zal ik me in januari beraden of ik de afstandscorrectie daadwerkelijk zal toepassen in de komende tender voor wind op zee.

5. *Mogelijk maken om bij wind op zee een additionele subsidie voor de toepassing van innovatieve technieken te kunnen geven.*

De SDE richt zich in eerste instantie op het stimuleren van duurzame energie tegen zo laag mogelijke kosten. Dit betekent dat er in zijn algemeenheid wordt uitgegaan van de toepassing van zogenaamde bewezen technologieën. Het kan echter van belang zijn om ook de toepassing van meer innovatieve technieken te stimuleren. Dit speelt vooral bij de categorie windenergie op zee. Zowel nationaal als internationaal is nog niet veel ervaring opgedaan met wind op zee. Juist in deze categorie vinden in de ontwikkeling van bijvoorbeeld turbinetechniek, fundering en corrosiebestrijding belangrijke innovaties plaats. Het toepassen van deze innovatieve technieken kan er toe leiden dat de zogenaamde leercurve versneld wordt doorlopen, waardoor op termijn de kosten lager zullen kunnen uitvallen en/of meer vermogen kan worden gerealiseerd. Dit is van belang voor de realisatie van de toekomstige ambities op het gebied van wind op zee. Toepassing van innovatieve technieken gaat echter veelal gepaard met extra kosten, onder meer als gevolg van additionele risico's, waardoor deze niet zonder meer van de grond zullen komen.

Daarom heb ik in het wijzigingsbesluit de mogelijkheid gecreëerd om een additionele subsidie te verstrekken voor de toepassing van innovatieve windmolens op zee. De additionele subsidie zal daarbij alleen worden verstrekt aan de winnaar(s) van de uit te

schrijven SDE-tender voor wind op zee en alleen indien deze producent ervoor kiest om een innovatieve techniek toe te passen waaraan additionele kosten verbonden zijn. Bij ministeriële regeling zullen nadere regels worden gesteld over de verstrekking van de subsidie. Daarbij zal in ieder geval worden vastgesteld in welke vorm de additionele subsidie wordt verstrekt en welke soort innovatieve installaties voor de subsidie in aanmerking komen. Voor wat betreft de vorm kan daarbij naast een bedrag per geproduceerde kWh ook worden gedacht aan bijvoorbeeld het verstrekken van een krediet of een garantie.

Ik teken hierbij aan dat in de u bekende “Innovatieagenda” wind op zee als een mogelijke bestemming van de voor deze agenda beschikbare middelen wordt genoemd. Indien te zijner tijd daadwerkelijk middelen voor innovatie bij wind op zee worden ingezet zal in eerste instantie een beroep worden gedaan op de in de Innovatieagenda beschikbare middelen.

6. Kleinere verbeterpunten

Naast bovengenoemde belangrijke wijzigingen heb ik tevens van de mogelijkheid gebruik gemaakt om het Besluit op een aantal kleinere punten te wijzigen. De meeste van deze punten zijn na de publicatie van het huidige Besluit aangedragen vanuit de markt. Het gaat daarbij onder meer om:

- wijziging van de bepalingen over de realisatietermijn van een project;
- mogelijk maken dat verschillende categorieën onder één subsidieplafond kunnen worden gebracht;
- mogelijk maken dat aanvragen voor meerdere zelfstandige productie-installaties gebundeld worden ingediend.

Kaseffect van andere timing en langere realisatietermijn bij wind op zee.

Tijdens het AO van 1 juli jl. sprak ik met Uw Kamer over windenergie. Er is mij toen verzocht een aangepaste indicatieve SDE-uitgavenreeks voor windenergie op zee te sturen en daarbij een aantal andere uitgangspunten te hanteren dan waarvan uit is gegaan bij de brief van 31 januari jl.

Specifiek gaat het om langere voorbereidings- en bouw tijden voor projectontwikkelaars en een afwijkende timing van afgifte van de subsidiebeschikkingen voor wind op zee projecten. Met deze brief voldoe ik aan dat verzoek.

In de aanvankelijke kasreeks is voor zowel windenergie op land als voor windenergie op zee rekening gehouden met een tijdsinterval tussen het moment van beschikken en het moment van productie van 2 jaar. Gegeven de huidige marktomstandigheden is het voor windenergie op zee aannemelijk dat deze periode langer duurt. Een interval van vier jaar lijkt daarbij waarschijnlijker.

Daarnaast ben ik in de brief over de SDE van 31 januari jl. uitgegaan van het beschikken van de totale 450MW in twee delen. Inmiddels is duidelijk dat er één subsidieronde komt

waaraan alle initiatieven die in 2009 een Wbr vergunning zullen hebben verkregen, kunnen deelnemen en waarvan de subsidiebeschikkingen naar verwachting in het eerste kwartaal van 2010 zullen worden afgegeven.

Combinatie van beide effecten, waarbij de overige variabelen en aannames ongewijzigd zijn ten opzichte van de eerdere raming, leidt tot de volgende inschatting van mutaties in de aanvankelijk voor windenergie op zee gehanteerde kasreeks:

Jaar	2010	2011	2012	2013	2014	2015 e.v.	2026-2029	totaal
€(mln.)	0	-29	-59	-89	-17	-3 per jaar	+183	-44

Door het later operationeel worden van de ondersteunde projecten is er in de eerste jaren sprake van aanzienlijk lagere uitgaven. Het grootste deel daarvan is echter weer extra benodigd aan het einde van de subsidieperiode. Per saldo leidt bovengenoemde inschatting van mutaties ertoe dat de uitgaven voor wind op zee over de gehele subsidieperiode €44 mln. lager zullen uitvallen. Dit is circa 2,5% van het op dit moment geraamde subsidiebudget voor WOZ.

Bij de bovenstaande exercitie en de uitkomsten daarvan dienen een aantal kanttekeningen te worden gemaakt, op grond waarvan aan bovenstaande kasreeks nog geen zwaarwegende conclusies kunnen worden verbonden:

- Het basisbedrag voor wind op zee waarmee ik in de brief van 31 januari en hierboven heb gerekend is niet gebaseerd op actuele berekeningen van ECN. Daarnaast ben ik bij die berekeningen uitgegaan van het doorlopen van een leercurve op grond waarvan het basisbedrag in 2011 en nu dus in 2010 lager ligt dan in 2009. Het is onzeker of deze veronderstelde prijsdalingen zich daadwerkelijk zullen voordoen. Ik zal ECN in de aanloop naar de subsidieronde voor wind op zee vragen nieuwe berekeningen te maken.
- De mogelijkheden via de SDE worden bepaald door een groot aantal variabelen, waarvan de voorbereidings- en bouwtijd en de planning van de beschikkingen er slechts enkele zijn. Alle variabelen zijn constant onderhevig aan wijzigingen en nieuwe inzichten. Voorbeelden van andere variabelen die van belangrijke invloed zijn op de mogelijkheden via de SDE zijn:
  - (verwachte) uitgaven uit hoofde van de MEP, voornamelijk als gevolg van de mate van inzet van de bij- en meestook van biomassa in kolen- en gascentrales;
  - de hoogte van de elektriciteitsprijs, omdat deze mede de subsidie-uitgaven uit de SDE bepaalt.

Gezien de hoeveelheid variabelen die een rol spelen en hun (mogelijke) invloed acht ik het van belang om periodiek de stand en (verwachte) ontwikkelingen van alle variabelen in samenhang met elkaar te bezien. Belangrijke operationele besluiten zouden vooral – zo

niet uitsluitend – op basis van een dergelijke integrale inventarisatie moeten worden genomen. Een geactualiseerd integraal beeld van de financiële ruimte en de daaraan verbonden inhoudelijke mogelijkheden (inclusief die voor wind op zee) zal bij voorjaarsnota 2009 worden gegeven.

Verder is tijdens het AO op 1 juli gevraagd naar de mogelijkheden om de infrastructuurkosten voor wind op zee ‘te socialiseren’, waardoor er mogelijk meer MW windenergie op zee met het SDE-budget kan worden gerealiseerd. Ik heb toen aangegeven dat de kosten van de aanleg van het “stopcontact op zee” niet kunnen worden gesocialiseerd zolang de Elektriciteitswet 1998 niet gewijzigd is. Ik heb u op 6 oktober tijdens het Notaoverleg over het Energierapport aangegeven, dat het project ‘Kabel op zee’ eind dit jaar zal zijn afgerond en ik daar eerst kennis van wil nemen voor ik een wijziging van de wet indien. Tevens heb ik aangegeven, dat naar alle waarschijnlijkheid in het eerste kwartaal van 2009 een wijziging van de Elektriciteitswet 1998 in de Tweede Kamer wordt ingediend, waar ik bijvoorbeeld bij Nota van Wijziging een aanvulling aan u kan voorleggen verband houdend met de resultaten van het project ‘Kabel in zee’. Op die manier kan ik aan uw en mijn wens voldoen om geen verdere tijd te verliezen.

(w.g.) Maria J.A. van der Hoeven